

BRICS chystají měnu

- CZ24 News | 1. srpna 2023

Společné měnové řešení zemí BRICS nemusí mít jenom symbolický význam a může představovat ochranu proti kurzovému a úrokovému riziku dolaru a mobilizovat dostupnější rozvojové zdroje. O obraně proti sankcím nemluvě.

Soupeření s Čínou, následky ruské války na Ukrajině a opětovné spory ve Washingtonu ohledně dluhového stropu Spojených států způsobily, že se postavení dolaru jako dominantní světové měny stalo předmětem nových kritických úvah, napsaly Reuters už na konci května.

<https://www.reuters.com/markets/currencies/end-king-dollar-forces-play-de-dollarisation-2023-05-25/>

Dynamika současné doby má však takový spád, že neuplynulo ani čtvrt roku a přiblížilo se rozhodnutí, o kterém uvažují státy s drtivou většinou světové populace. Na srpnové vrcholné schůzce zemí BRICS (Brazílie, Rusko, Indie, Čína a JAR) se spoustou dalších zájemců o členství v této skupině, která je svolána do jihoafrického Johannesburgu, má být podle některých zpráv přijat koncept řešení jak obcházet dominanci dolaru. Může mít podobu společné měny.

V pozadí je zrychlení procesu „dedolarizace“, který už běží samovolně. Zmíněná zpráva Reuters věcně připomíná zjištění Mezinárodního měnového fondu, že podíl světových měnových rezerv v amerických dolarech klesl na konci loňského roku na 58 procent, což je nejméně za 20 let. Po započtení pohybů směnného kurzu je tento podíl ještě menší. Experti to připisují rozhodnutí států jako je Saúdská Arábie, Čína, Indie nebo Turecko nedávat všechna vajíčka do jednoho košíku a budovat rezervy s pestřejší měnovou skladbou, když viděli jak snadné bylo zmrazit polovinu zlatých a dolarových rezerv Ruska v zahraničních bankách po invazi na Ukrajinu.

Těch důvodů je však víc. Posilování dolaru a růst úrokové míry prudce zdražuje zahraničních dluh zemí, které si v této měně, často za účasti Mezinárodního měnového fondu, půjčují. Pokud jsou pouhými vývozci surovin nebo nezpracované zemědělské produkce, žene je to do dluhů ještě hlouběji, protože si nemohou dovolit úměrně zvyšovat ceny. Následuje devalvace domácí měny, která tomu nasazuje korunu. Život v příznivějším měnovém prostředí by tedy měl hodnotu záchranného kruhu.

Míru kurzového rizika naznačuje srovnání měnového páru USD/EUR. Na vrcholu finanční krize v červnu 2008 bylo jedno euro za 1,56 dolaru. Od té doby dolar posiloval a před rokem dosáhl téměř parity. Pak začal znovu oslabovat, i v důsledku rozhádaného Kongresu. A do toho vstupuje úrokové riziko, kdy se ve stejném období úrokové sazby přesunuly od desetiletí nuly na současných 5,5 % a míří výše.

Hodně se mluví o příští roli čínského jüanu, ale nejviditelnějším soupeřem dolaru je zatím euro. Jeho reálný podíl (se započtením proměn kurzu) se dlouho zdál být neměnný kolem 20 procent, ale v posledním období začal stoupat na 25 procent, zatímco dolar soustavně sestupuje z výšin poblíž 70 procent, kde byl ještě na začátku milénia, a nyní už je na 47 procentech.

S tou změnou kurzovních poměrů to není jednoznačné. Dokud nejsou rezervy používány, tak si na změny kurzu nehrají. Když se však do nich musí sáhnout, je taková změna podstatná. A sahá se do nich ve chvíli, kdy je třeba chránit domácí měnu a vlastní ekonomiku před zahraničními riziky. Těch se točí kolem dolaru opravdu hodně. Některá jsou i mimoměnová. Zmínka o dluhovém stropu USA, kolem kterého se teď vedlo další kolo pravidelných kongresových bitev, ukazuje zajetí amerického

dluhu v polarizované vnitrostátní politice, kde je výsledek sporů stále méně předvídatelný.

Skoro třetina federálního dluhu USA je přitom držena v zahraničí. V prosinci loňského roku činil dluh Spojených států 24,4 bilionu dolarů, z čehož 7,4 bilionu dolarů bylo v zahraničí v podobě státních dluhopisů USA a podobných cenných papírů. Pokud jde o bankovky, Federal Bank of Saint Luis odhaduje, že v prvním čtvrtletí roku 2021 bylo v zahraničí 950 miliard dolarů v bankovkách, to je 45 procent americké hotovosti, a u stodolarovek to prý jsou dokonce dvě třetiny.

<https://www.stlouisfed.org/on-the-economy/2022/oct/innocent-greenbacks-abroad-us-currency-held-internationally>

Americký levicový ekonom Michael Hudson se zabývá stále naléhavější úvahou, co by se asi stalo, kdyby USA měly svůj zahraniční dluh splatit a vracet dlužné dolary. Copak o to, dají se natisknout. Ale kdyby někdo chtěl něco reálného? Byly by USA ochotny rozprodávat svá domácí aktiva, jak to požadují po ostatních zadlužených zemích?

Část měnových rezerv si státy drží ve zlatě a to je nejčastěji deponováno v podzemí Federal Bank of New York v podobě zlatých cihel na paletách, takže to tam vypadá jako ve skladu stavebnin. Pravda, za tlustými mřížemi. To zlato tam fyzicky je, ale komu zrovna patří už zdaleka není tak jisté. Když ho chtěli Němci repatriovat, tak jim to prý Američané rozmluvili. Nešlo o žádnou sankci, jen prý zrovna nebylo k dispozici.

Co tedy mohou ostatní země přijmout místo zlata?, ptá se Hudson. Jednou z forem aktiv, která by mohla být přijata jako zástava, jsou americké investice v Evropě a dalších zemích. Pokud však o to budou zahraniční vlády usilovat, mohou se američtí představitelé pomstít zabavením jejich investic ve Spojených státech. Došlo by k vzájemnému uchvácení.

A je tu další problém. Ne všechno se dá za peníze koupit. Volný obchod už je jen pohádkou mládí, která uprchla kamsi do dále. Hudson uvádí příklad, kdy Spojené státy se snaží monopolizovat elektronické technologie. Třeba přístup k výrobě nejpokročilejších čipů už nedají z ruky. Problém je v tom, že k tomu jsou zapotřebí vstupní suroviny, jejichž produkci v současné době dominuje Čína.

Jde především o kovy vzácných zemin, kterých je dostatek, ale jejich rafinace je pro životní prostředí destruktivní. Dále kovy galium nebo nikl, kde Čína také dominuje v rafinaci. Je to i ruské helium a další plyny používané k výrobě počítačových čipů. Jak Čína oznámila, hodlá od 1. srpna omezovat vývoz těchto klíčových produktů. Je schopna přerušit dodávky životně důležitých materiálů a technologií na Západ, aby se ochránila před „národně-bezpečnostními“ sankcemi Západu vůči Číně. Shrňme to těžkým češtinem: Jak vy k my, tak my k vy.

Svět se tak stále výrazněji štěpí. Pokud americká diplomacie donutí své spojence z NATO bojkotovat čínské technologie Huawei, Evropě zůstane méně efektivní a dražší alternativa, popisuje typický příklad Hudson a poukazuje na důsledky – pomůže to oddělit Západ od Číny a BRICS a vůbec od toho, co se stalo většinou světa a směřuje k soběstačnému uspořádání mnohem širšímu, než jaké vytvořil Sukarno v roce 1954 */tehdejší Hnutí nezúčastněných zemí/*.

Dodejme, že součástí projektu BRICS je posílení role společné Nové rozvojové banky NDB, kterou vede bývalá brazilská prezidentka Dilma Rousseffová. Ta by měla členským zemím poskytovat investiční úvěry na projekty, které jim pomohou z nekoloniálního podřízení. Vedle společné měny by tak vznikaly i potřebné měnové instituce jako alternativy k MMF nebo Světové bance.

Michale Hudson přitom mluví o MMF a SB jako o přežitku druhé světové války a jejích následků, kdy Spojené státy založily tyto mezinárodní ekonomické a politické organizace, aby fungovaly v jejich vlastním národním zájmu. Mezinárodní měnový fond členským zemím vnucuje finanční kontrolu

Spojených států a napomáhá dolarizaci světové ekonomiky. Světová banka půjčuje vládám dolary na budování exportní infrastruktury a tím dotuje investory USA/NATO, kteří ovládají ropu a další suroviny a přírodní zdroje. Podporuje také plantážní zemědělství namísto domácí produkce potravinářského obilí a vytváří tak obchodní závislost na vývozu zemědělských produktů z USA. Spojené státy trvají na tom, aby měly právo veta ve všech mezinárodních organizacích, do nichž vstoupí, včetně OSN a jejích agentur.

Podle Hudsona je často špatně chápán také vznik NATO. Bylo vydáváno za vojenskou alianci na obranu proti pokusům Sovětského svazu dobýt západní Evropu. Nejdůležitější úlohou NATO však bylo využít „národní bezpečnost“ jako záminku k podřízení evropské vnitřní a zahraniční politiky americké kontrole. Cílem bylo zajistit, aby se evropští straničtí vůdci řídili pokyny USA a stavěli se proti levicové a protiamerické politice nebo proti silným vládám, které by se chtěly bránit kontrole ze strany finanční oligarchie, jež je klientem USA.

Vyšší náklady na zbraně a státní dotace cen energií nutí evropské vlády omezovat sociální výdaje. Bankovní politika, obchodní politika a domácí zákonodárství se řídí stejným americkým neoliberálním modelem, jaký deindustrializoval americkou ekonomiku a zatížil ji dluhy vůči finančnímu sektoru, v jehož rukou je nyní soustředěna většina bohatství a příjmů, doplňuje velký obraz americký ekonom Michael Hudson. Dělí se zároveň o obavu, že celý tento velký konflikt vyústí ve válku proti Číně.

<https://www.unz.com/mhudson/the-looming-war-against-china/> , přibližně
česky <https://zvedavec.news/komentare/2023/07/9720-hrozici-valka-proti-cine.htm>

Jak je vidět, dolar je jen špička ledovce. Nakolik jsou země BRICS – plus 80 dalších zemí, které údajně usilují o členství – schopny koordinace a společného cíleného postupu, to teprve uvidíme. Ani o té společné měně nejsou zatím jasné představy, snad jen, že by byla digitální, což nesmírně snižuje náklady a usnadňuje řízení. Možná napřed půjde o koš měn ve společně spravovaném fondu a nějaké nastavení vzájemných kurzů. Třeba si vezmou příklad ze starších dějin vzniku euro a jeho předchůdce ECU. V každém případě jsme svědky historického zlomu, který není radno podcenit.

AUTOR: Zbyněk Fiala

[ZDROJ](#)